

Anders Polheimer och stenkolsfyrrar

Esbjörn Hillberg

Anders Polheimer

Målning av K. Hofverberg

Foto: Svenska Porträttarkivet

Anders Polheimer (1746-1811) tillhörde ledningen i stenkolsverket i Skåne. Han var mycket intresserad av att förbättra stenkolsfyrrarna i Sverige och ritade år 1791 en fyrugn där luften leddes upp till eldstaden genom ett flertal luftkanaler vilket medförde att man erhöll ett bättre luftdrag oberoende av vindriktning och sålunda ett starkare eldsken.

År 1792 byggdes Kullen om enligt Polheimers ritningar och man fick en väsentlig förbättring av fyrlyuset. En öppen mindre stenkolsfyr, byggd 1849 enligt Polheimers princip, kan fortfarande beses på Östergarnsholm (Gotland).

Som kuriosas kan nämnas att den praktiske Polheimer i en skrivelse 1793 föreslog att fyrvaktarna borde idka spiksmide över glöden från fyreliden då de gick vakt på nätterna så att de icke föll i sömn och elden slocknade. Detta skulle även vara ett sätt att öka fyrvaktarnas inkomster. Polheimers förslag accepterades aldrig.

Skrivelsen 1793 löd:

AND. POLHEIMER, Bergs-Hauptman
Fyrbåkar eller Fyrrar äro lysande eldar til
Sjöfarandes rättelse.

De äro antingen Spegelfyrrar, bestående af Lampor och Brännspeglar inom Fönster förvarade; eller ock Stenkolseldar, som brinna uti därtill inrättade Järnlyktor i fria luften.

Jag meddelar därföre et förslag, som skal verka mera än alla straff och förordnanden om vaksamhet:

Det är, at Fyrvaktaren bör idka Spiksmide af Nubbar, Gipsspik, Skospik och Hästsko-söm m.m. Jag har försökt smida med denne Fyrugns-varmen, och den ger smala tenar af samma groflek som vanligt Skärverksjärn til tråddragerier en hastig och fullkomlig hets, så at Smeden knapt kan hinna sköta mer än 3:ne ämnesjärn; och är jag säker om, at bägge Vaktarne, som emot någon afpassad betalning blifva ålagde at leverera något visst quantum smide, undfå härigenom på sin vaksamhet en säker kontroll.

Utom defs måste et sådant spiksmide löna mödan, då Smeden slipper besväret med pusten och har Kolen fria i jämförelse emot andra Smeder.